

se ravno tako, kakor smrekovi in seme se na isti način iz njih dobiva.

12. Mecesnovo seme nabiramo, da odtrgamo storže od meseca svečana (februarja) do spomladi; skušnja uči, da storži, kateri so bili poprej ali novembra meseca potrgani, se ne dajo tako radi očistiti semen, kakor oni, kateri so bili mrazu izpostavljeni. — Čiščenje iz storžev se godi ravno tako, kakor pri smreki, ali z gorkoto na peči ali na solncu. Videl bo vsak, da mecesnovo seme ne gre rado iz storžev in da ga dosti ostane v njih, čeravno smo ga imeli na solncu.

Treba je, da se storži ne zavržejo, ampak shranijo se do druge spomladi, in videli bomo, koliko semena bodo še dali. Prvo seme je pa zmirom najbolje. *) — Seme obdrži kaljivost nekoliko let, če smo ga na zračnem kraju imeli in premešali večkrat. Malo semena še najlože shranimo, ako ga v grobo vrečo denemo in na zračen kraj obesimo. To ima tudi svoje dobro, ker se obvaruje miši. Zrak take vreče lože prešine, kakor z dobre robe narejene.

13. Limbovo seme (sibirski cedra) nabirajmo sredi meseca oktobra. Storži naj se na solnce ali na peč devajo. Seme ohrani kaljivost le malo let. Raje kali, če ga koj spomladi posejemo, vendar eno leto potrebuje, predno prične kaliti.

14. Akacijevno seme nabirajmo oktobra meseca, kakor hitro zapazimo, da je zrno trdo postalo. Pa tudi do sušca meseca nabiranje lahko odložimo, za tega del ne bo nič slabše. Otrebimo ga potem od luščin, denimo ga na solnce ali na peč, tako dolgo, da razpoči. Seme se izpravlja s prsti, v večem pa z mlatvijo. — Seme ostane nekoliko let kaljivo, ako smo v vreči na zračnem kraju spravljeno imeli.

Druzega drevja, ki pri nas ne raste, ne bom omenil, kako se nabira seme od njega. Ponavljam pa še enkrat to, da vsako frišno nabrano seme naj se spravi na zračen kraj in večkrat premeša. Ako ga imamo le malo, naj se v vreči na zračen kraj obesi. Veliko semen hranimo v kaki spodnji, mrzli izbi; skušnje učé, da tako shranjeno seme obdrži kaljivost eno leto dalje, kakor ono, ki smo ga pod streho shranjenega imeli. Kdor ima veliko semen, naj ne prezira tega opomina.

(Dalje prihodnjič.)

Ljudski učitelji v kmetijski šoli v Gradcu.

Iz Gradca 5. septembra.

Že so pretekli trije tedni našega bivanja v Gradcu, pa nihče izmed letošnjih poslušalcev kmetijske šole za učitelje ni slovenskemu svetu o tej šoli sporočal. Ker bi pa vendar utegnili marsikoga v ljubi naši domovini mikati, **) da pozvé vsaj nekoliko, kako se nam tu godi, in kaj da se učimo, sem sklenil „Novicam“ vsaj na kratko o letošnji šoli sporočiti, nadjaje se, da bode pozneje kak bolj sposoben učitelj izmed nas po izgledu gosp. Levičnika bolj obširno pisal.

Prišedši 15. avgusta v Gradec smo se, kakor nam je bilo naročeno, predstavili gosp. Kirchlehnerju, c. k. namestniškemu svetovalcu. Blagi gospod nas je prav prijazno sprejel, in nam tudi marsikaj nasvetoval, posebno zavoljo stanovanja, kako in kje naj poprašamo, da bomo laglje izhajali z 2 gold. na dan.

16. avgusta smo se zbrali ob določeni uri v Joaneum-u, kjer prav za prav je zdaj naša šola. Začeli

*) Skušnja uči, ako se to seme pozimi na mraz dene in pri solnčnem vremenu nekoliko z vodo poškropi, da po vsaki moči se storži bolj odpró. Treba je pa, da se tako seme precej poseje, ker se rado preveč posuši in kaljivost zgubi. Pis.

**) Res smo dobili že pismo z vprašanjem, kako to, da letos nobeden gosp. učitelj še nič ne poroča o tej učilnici. Vr.

smo se spoznavati, najpred se vé da z domačini, ki se dozday nismo še poznali. Ob 9. uri se je šola pričela s tem, da nas je deželni glavar dr. Moric pl. Kaisersfeld v tehtnem ogovoru pozdravil in nam pozneje tudi predstavil nazoče gosp. docente. Drugi nas je pozdravil g. Kirchlehner, in za njim prof. Smirger, ki je načelnik letošnjih docentov. Izmed učiteljev je gosp. Smirger izvolil za začasnega načelnika gosp. Klockel-na, učitelja iz Friedberga na Štajarskem. Ko smo dobili vsak po en iztis razredbe učilnih ur z imenikom docentov vred, smo se razšli za tisti dan, da se drugi dan in tako naprej vsak dan, zvonaj nedelj in praznikov, ob 7. uri zjutraj zopet snidemo.

Poslušalcev je na tukajšnji kmetijski učiteljski šoli iz različnih dežel 53 namesti 55, ker dva Dalmatinca nista prišla. Večina nas je Slovanov.

Učnikov imamo 6 izvrstnih; res vredno jih je poslušati. So pa ti-le: g. Adam Vincenci, vodja c. k. učiteljske izobraževalnice v Gradcu ima na teden 8 ur iz fizike in kemije, — g. Feuser Peter Nikolaj, bralcem „Novic“ po svojih spisih že dobro znan, popotni učitelj, ima 8 ur na teden iz kmetijstva, — g. Kiegerl Jožef, učitelj na kmetijski šoli v Grottenhofu, uči čelvarstvo in sadjerejo in vodi demonstracije dvakrat na teden, — g. Klingan Henrik, c. kr. deželni živinozdravnik v Gradcu, uči fiziologijo in živinozdravilstvo 3 ure na teden, — g. Schmirger Janez, učitelj gozdarstva (voditelj naše šole), uči gozdarstvo 3 ure na teden, — dr. Wilhelm Gustav, učitelj poljedelstva na tehniški šoli v Gradcu, uči živinorejo 4 ure na teden. Vsaka sobota je odločena demonstracijam in izhodom. Poleg tega se učimo pa še telovadbe 5 ur na teden v deželni telovadnici, uči nas g. Avgustin. Ker pa telovadba ne spada v gori imenovani program, ampak je prost nauk, in učitelju Augustinu ni bila nobena plača odločena, zahteva od vsakega 4 gold. učnine. Ker je pa to nam siromaškim učiteljem malo preveč plačati, zato smo se vsi obrnili, in sicer nekteri do deželnega odbora, nekteri pa do svoje deželne vlade s prošnjo, da bi se ti stroški za telovadbo plačali iz primerne zaklada. Štajarski učitelji so dobili brž ugodno rešitev, iz družih kronovin pa še nobeden ne.

Dozday smo imeli tri male izlete v Grottendorf, učilnico kmetijsko, pod vodstvom gosp. Kiegerl-a; videli smo lepo vredene drevesnice, kjer so ravno divjake z brstom žlahnili, — lepe zasadbe mladih trt, čbelorejo po sistemi Dzirzonovi, mnogo kmetijskih strojev, lepa goveda plemena Mariahoferskega in ovce jezerske, ktere pa zdaj plemenijo z ovnom Soustonskim. — Veča izleta smo imeli do zdaj dva: prvega na posestvo gosp. Reinigshaus-a; tu smo videli veliko drenažo, mnogo pitavne živine, silno trumo prešičev mladih in starih in velik hmeljnik. Videli smo tudi hmelj obirati in sušiti. Ko nas je gosp. Reinigshaus izvrstno pogostil s pivo, vinom, mesom, surovim maslom in sirom, smo z gospodi docenti šli v deželni gozd, kjer nam je g. Schmirger praktično pokazal, kar smo pred v šoli od gozdarstva čuli. Tako smo se okrepčali prav dobro dušno in telesno. — Drugi izlet smo imeli na posestvu gosp. barona Mandel-na in gosp. barona Wašington-a, podpredsednika kmetijske družbe štajarske. Tudi ta dva gospoda sta nas prijazno sprejela in pogostila, ter nas precej trudne zopet poživila. Gotovo ostaneta oba vsakemu učitelju, ki se je vdeležil tega izleta, v vedno hvaležnem spominu. Da se gosp. Reinigshaus peča le s pitanjem živine (njegovih velikih tovarnic za pivo in rakijo, ne bom omenjal, ker te ne spadajo v naše področje), kar je pa, kakor je dr. Wilhelm omenil, na kvar živinoreji, ker po tem pridejo tudi najboljše mlekarike pod zlo, se pa poslednjič imenovana gospoda

vkvarjata le z umno živinorejo: prvi ima živino Mariahoferskega, drugi pa samo Holandskega plemena. Občudovali smo snažne mlekarnice in pripravo za narejanje masla; vse je umno vredjeno in čuda lepo snažno. Baron Washington se posebno peča tudi z rejo kokošjo.

Ker mi še prostora primanjkuje, bodem drugi pot bolj obširno popisal, kar smo tu ali tam videli ali čuli koristnega. Za danes z Bogom!

Lav. Abram.

Eno noč na gorenskih planinah.

Spisal A. K. Poženčan.

(Dalje.)

Še malo, in začuje se lahko spanje marsikterega, ki se je stisnil varno v kak kotiček, ali se sedé naslonil na svojo gorjačo. In kmalu ga je peljal prijazni Morfej čez zračne daljave, kjer mu biva ves njegov up in radost, ali ga vodil po strmih pečinah, kjer vlada sveta svoboda.

Večina predrazih tovaršev je vže dremala krog umirajočega ognja, ki sem ga sam še zdaj in zdaj popravljal s svojo gorjačo, ko se mi izbudí v prsih nekak nepoznan nagon, ki me tako zapeljivo vabi v sveto krilo proste nočne narave.

Urno zapustim toraj vtihnulo družino, ter hitim na prosto, v tiho noč. Nihče ni dramil smrtne tihote in prijaznega nočnega mirú, le včasí se je čulo votlo zvončkanje, ki ga je donašal miren vetrič iz bližnje doline, kjer je polegla čeda goveda.

Preslabo mi je pero, da bi popisalo brezštevilo občutkov, ki so se vrstili zdajci v mojem srcu.

Nad menoj jasno nebo, ktero so zakrivali sem ter tje črni oblaci in zlatilo milijonov zvezd, — pod menoj neizmerni svet, tihe planjave, strastno šumenje mogočne Kokre, dereče Bistrice; krog mene veličestno sivo sklavje, divje pečevje, ki me je navdajalo zdajci s takim strahom, zdajci s svetim strmenjem.

Kdo more doživeti veličestnejšega prizora na svetu? Kdor ni globoko ginjen v tej sveti nočni naravi, mora imeti resnično kamenito srce za vse lepo in sveto!

V tem nepopisljivem prizoru spominjal sem se prelepих Castelli-ovih besedi:

„Wer dieses gesehen, kann unbekümmert sterben,
Für das Auge hat er nichts mehr zu erwerben.“

Ozrem se slednjič v tihi dol, v neizmerno nižavo, ki se je prostirala v daljavi, in glej zdajci priplava blede luna iz za temnih oblakov ter izlije svojo sreberno luč po premili slovenski zemlji; v prijazno selo, kjer mi je tekla zibelka, kjer sem bral prve cvetice. Žarila je tamkaj belo cerkev s visocim zvonikom, posvetila na kraj mirú, kjer se vrstijo križi, kjer mi počiva tudi vže, oh prezgodaj, najdraža oseba na svetu!

Razsvetila je v daljavi glavno mesto, prijazne holme, kjer bivajo premili sobratje Slovenci, kjer se razliva bistra Sava in pozdravlja daljni naš rod.

Srčno ginjen, naslonim si pri tem nepopisljivem prizoru trudno glavo na svojo gorjačo in vtrne se mi marsiktera grenka solza ter dvigne marsikteri globok vzdihljej, spomnivši se še vedno nemile osode premilih sobratov Slovencev, spomnivši se novih ran, ktere jim seka nemila smrt, moré najzvestejše sinove, ki se neustrašljivo žrtvujejo materi Slavi.

V duhu sem pozdravljal z zračnih visocin brate Slovence v daljavi, pozdravljal prekrasno slovensko domovino, prisegaje jej večno zvestobo. In kakor bi bil čul mogočni velikan Triglav mojo prisego, povzdignil je izza oblakov svojo sivo glavo, ter se ozrl ponosno na svoje niže sinove. (Dal. prih.)

Deželni zbori.

Zbor kranjski.

Davki so dandanes sila veliki. To čuti vsak, kdor jih plačuje; to pa čutijo tudi poslanci deželnih zborov, katerim je živa skrb na to obrnjena, da bi se deželi polajšali kar največ je mogoče.

Nobena stvar pa kranjski deželi ne prizadeva toliko stroškov kakor otroci nezakonskih staršev. Zavoljo tacih žensk in moških mora dežela, to je, morajo plačevalci davkov nositi velika bremena, in ubogi taki otroci so vendar pri vsem tem še usmiljenja vredne sirote. Imenujejo se „špitalarji“ ali „najdenci“, ker večkrat jih brezvestna mati položi kam, da jih najdejo usmiljeni ljudje.

Tacih najdencev kranjskih mater v vnanjih deželah je bilo konec rožnika letošnjega leta 796, v ljubljanskem špitalu in po deželi pa 1032, tedaj skupaj 1828. Ker počez se za enega tacega otroka skozi 10 let na Kranjskem plačuje po 24 gold., v družih deželah pa po 44 gld. za eno leto, tedaj stroški samo enega leta za otroke, ki jih imamo domá na Kranjskem, znašajo 25 tavžent in 55 goldinarjev, za une, ktere imamo zunaj in največ na Tržaškem, pa 35 tavžent 5 sto in 27 gold., tedaj za letošnje leto skupaj 60 tavžent 5 sto in 82 gold.

Zdaj pa recite, kako je, samo gledé na tolikošne stroške za te otroke, mogoče znižati priklade, ki jih dežela pobira od davkov?

Za to ni druge pomoči kakor te, da se odpravijo take naprave, in skrb za take otroke izroči očetom (ki so večkrat premožni pa se skrivajo) in materam njihovim, — če pa ti ne morejo otroke rediti, onim, ki imajo za njima postavno dolžnost.

Odpraviti ljubljansko najdenišnico in oprostiti deželo plačil v vnanje najdenišnice, je sklenil letošnji deželni zbor kranjski to, kar bralcem „Novic“ podajamo v sledečem sporočilu, ki ga je v imenu deželnega odbora predlagal dr. Bleiweis.

Ali se bode izpolnilo vse, česar želi deželni zbor in je deželi krvava potreba, bode prihodnost učila.

Glasilo se je sporočilo tako-le:

„Ker je bil lanski deželni zbor nenadoma zaklučen, zato predlogi, ki sta jih zarad porodnišnice in najdenišnice sklenila odsek finančni in ustavni 19. oktobra 1869. leta, niso mogli več priti v obravnavo deželnemu zboru, in ker stvar zarad strašanskih stroškov, katerih najdenci deželi naši posebno zavoljo bližine pomorskega mesta Trsta nakladajo toliko, kolikor morebiti v nobeni drugi deželi, je sila važna, zato deželni odbor, ki se popolnoma vjema z razlogi omenjenega sporočila od 19. oktobra 1869. leta, stavi soglasno z onimi predlogi sledeče nasvete:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Najdenišnica v Ljubljani prestane 1. julija 1871. leta, to je, s 1. julijem 1871. leta se noben otrok ne vzame več v najdenišnico ljubljansko.

2. Najdenci, ki so zdaj v deželni oskrbi in kateri pridejo do konca junija 1871. leta v ljubljansko najdenišnico, ostanejo v deželni oskrbi po pravilih zdaj še veljavnih.

3. Zarad tega pa, da ostane v Ljubljani porodnišnica in učilnica za babice tudi vprihodnje, stopijo 1. julija 1871. leta sledeče določbe v veljavo:

a) noseče ženske se v porodnišnico jemljejo po preteku 8. meseca nosečnosti, in smejo, da-si tudi niso bolne, ostati v njej še 4 tedne po porodu, ako za to prosijo; potem pa morajo z otrokom vred zapustiti porodnišnico;